

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

20 Banî Numărul

Administrația strada Gărei No. 25

Abonamentului 10 Lei pe an

IN CHESTIA NUMIREI PRIMARULUI

Am spus de atâtea ori că educația politică făcută acestei țări este nenorocită.

Cu infime excepțiuni, toate luptele ce se dau, spre acapararea puterii, sunt mâinate de interesul personal; formula *Scoală-te tu să ședă ea*, pare a fi singurul ideal politic al tuturor, și pretutindenea, fie la centru sau în provincie.

De vre-o idee insufletită numai de sentimentul cald al patriotismului, de vre-o discuțiune mai obiectivă, între cei ce 'și-au luat ca misiune conducerea destinului acestei țări, care să aibă la basă un țel mai depărtat, un scop mai nobil, din care să fie exclusă cu desăvârșire preocuparea de câștig personal, mai nu e vorbă, ne cum fapt, în organele de publicitate ale diferitelor partide și grupuri politice; iar dacă totuși, se găsește cine-va care să hasardeze a *tăia* cu practica acestor interese, acela e un smintit, un nebun, din calea și din prejurul căruia trebuie să fugă toată lumea.

Așa e școala, așa sunt oamenii, așa e țara; așa va fi Dobrogea, cu toate eforturile unora de a fi dat spiritului public local o direcție mai sănătoasă.

E vorba să se numească primar al Constanței — până ați Joi nu s'a numit încă — d-l Eustațiu Schina. Toată lumea *primariabililor* a rămas stupefiată.

S'a vătămat legea Dobrogei și s'a nesocotit drepturile alegătorilor, și cei interesați. Dar legea e de mult vătămată, fiindcă e neaplicabilă, mai ales în chestie de cens. De ce nu poftesc în arenă, cei ce luptă pentru principii?

Vom vedea atunci, și în ce constă acea vătămare, și ale cui drepturi s'a nesocotit; vom vedea atunci, cine din Constanța avea vre-un drept mai deosebit să aspire la înalta demnitate de primar în oraș; căci numai așa, pri-

mui alegător, sau acel ce ar posedea un titlu de fost scriitor comunal, de cutare sau cutare, sau ar fi de prezent cu șira spinării ruptă de temenele în dreapta și în stânga, — aceste titluri nu sunt suficiente spre a se urca la așa înălțime.

Căți, din cei ce puteau rivni la această onoare, s'a asociat, măcar, la stocul de idei de îmbunătățiri în oraș, în județ, ce noi am profesat în coloanele acestui jurnal? căci totuși, cel ce voește să aspire la o demnitate în stat, trebuie să justifice ceva, să se fi distins de cei-alți muritori prin ceva, să dovedească cel puțin participarea sa la viața politică, la interesul obștesc. Altmintrelea cum? Pică pară mălăiață în gura... trubadurilor de cafea!?

Încă o dată, cine e cel prejudiciat prin alegerea d-lui Schina? În afară de consilierii comunali aleși, dintre cari nimenea n'a formulat o asemenea pretențiune de astă dată, populațiunii alegătorilor, care tot-d'auna 'și-a vădit numai de treburile ei gospodăricești, îi este indiferentă alegerea ce guvernul a făcut în persoana d-lui Schina. Cea mai bună dovadă despre aceasta și că alegerea e nimerită, este că nimenea nu protestează, după cum se făcea altă dată.

Dreptul de numirea primarului îl are guvernul central. Nimenea nu poate pretinde reprezentantului său din localitate să descindă la domiciliile virtuților ascunse. Oamenii cari se consacră afacerilor publice își espun ideile prin vre-o înșiruire oare-cum, prin vre-un studiu, prin vre-un discurs măcar la o adunare publică, într'adins provocată; cel puțin așa e uzul între cei ce nu vor, sau nu pot să scrie.

În Constanța nu s'a întâmplat nimic așa ceva de un prea lung șir de ani; ar fi fost cel puțin o protestare contra neomeniilor și abuzurilor ce s'a făcut până acum de fostul primar d-l Koiciu.

Dar ni se va dice, d-l Schina nu este

cel puțin cunoscut în Constanța. Tocmai pentru aceea noi preferăm pe d-l Schina, și, mărturisim, ne vine a face laude celor ce l'au ales.

D-l Schina este deputat și membru în consiliul nostru județian. În puținele oare în care a lucrat până acum, în ședințele consiliului, a dovedit un viu interes pentru afacerile județului. Nu ne indoim că la comună, ale caror lucrări se urmăresc de țara întreagă, va pune o stăruință și mai mare. Cu această speranță, primim *alegera* d-sale ca primar al orașului și indemnăm pe membrii consiliului comunal a'i da concursul necesar.

Dar ni se va dice, altă dată susțineți altmintrelea. Răspundem scurt și categoric, de și nu ne silește nimenea la aceasta: erau atunci combatanți serioși în luptă pentru conducerea afacerilor comunei, cari, dacă nu înșelau pe toată lumea, cu promisiuni și angajamentele luate în mod solemn, nu puteam să nu ne înșelăm și noi, cari pretindem că reprezentăm opinia publică din această localitate.

Politica trăește din concesii, și noi agreând alegerea d-lui Schina, de și nu ne vine în numele vre-unui program, nu facem de cât o concesione spiritului public actual, sâtul de falaciosități celor două dinastii de până acum, care n'a făcut alt nimic de 19 ani, de cât au împărțit pe cetățenii Constanței în două tabere ostile, gata a se dămuna una pe alta, în paguba fie-cărui individ în parte, dar fără nici un profit pentru oraș.

Pentru d-l Ministru al Domeniilor.

Până vom putea relua cele ce aveam de spus d-lui Ministru al Domeniilor, în chestia reorganizării aceluși minister, să ne permitem a-i atrage atențiunea asupra următoarelor date și fapte:

Pentru administrarea carierilor de peatră, var, nisip, etc., multe puține câte sunt, ministerul are agenții sei dependenți de serviciul minelor din minister; asemenea pentru pescărie, a cărei exploatare în regie, credem că nimeni nu regretă.

Ei bine, pe când toate punctele, toate vadurile de exploatare a acestor venituri, atât de împrăștiate și puține la număr, sau de mica importanță, au omeni lor, moșiile rămase ne parcelate, prisosetele de moși din mai fie-care sat terenurile de plantație peste 30,000 hectare în întreaga provincie, loturile deposedate, mari și mici, să dăcem cel puțin câte 500 hectare unul peste altul, din fie-care cătun, locurile infundate și netrebnice, asemenea foarte multe la număr în fie-care cătun, casele, viile, morile, grădinile, rămase după urmele emigranților; pădurile, în întindere de peste 100,000 hectare, din întreaga Dobrogea peste tot căutate în regie, ca și stuful din tot litoralul românesc al Dunării și Mării Negre; pepenierile de arbori forestieri, de la fie-care ocol, plus împăduririle întreprinse pe nisipistile de la Tuzla, Carakioi, Saranasuf, și acele de pe lângă pepenierile, Murfatlar și Comarova; toate aceste bunuri, răspândite peste tot suprafața Dobrogei, sunt administrate numai de 13 gardi generali silvici, asistați de câte 2-4 brigadierii, cu un șef inspector, resident în București, pe care fie dă în treacăt, nu l'am văzut aici nici o singură dată, de când scriem acest jurnal.

Deosebit de administrarea materialului lemnos, la o populație de peste 200,000 suflete, șefii de ocole, parte din ei având câte două plăși, trebuie să facă în triplu exemplar, contracte agricole pentru fie-care bucată de pământ, în fie-care din cele 40-50 sate, din ocolul ce are de condus.

Când cauți pe șeful de ocol sau brigadier să-ți dea bilet pentru un car cu lemne, îl găsești la cătuna cutare făcând un contract agricol de arătură, făneță sau pășune, iar când îl cauți pentru un asemenea scop îl găsești la gura de explatarea pădurei, sau nicăiri adică plimbându-se, vorba să fie, împrejurul pădurilor pentru paza contra delictelor, pășunărilor etc. Dar când sunt deci și sute de lucrători, cu ziua la plantații, primă-vara, când se fac contractele agricole, pe cine mai prind pe la reședințe?

In schimb nu se face nimic, nici ad-

ministrație de moși, nici pădurărie, nici plantații și e absolut imposibil a se face ceva până ce aceste servicii nu vor fi deosebite unele de altele.

Este neapărat necesar a se deosebi aceste servicii unele de altele, al plantațiilor și împăduririlor de pășă și exploatarea în regie a pădurilor, al domeniilor de cel al pădurilor, având fiecare serviciu câte un șef deosebit, numai pentru Dobrogea, iar nu ca acum șeful să fie la București sau Ploiești.

Voește d-l Ministru al Domeniilor să facă ceva util, să despărțescă neapărat serviciul domeniial de cel silvic, numind câte un domn inspector peste tot Dobrogea.

Statul pierde îngrozitor de mult de la domeniile, numai fiindcă silvicultorii nu se pot ocupa de fie-care petec de pământ în parte, ci fac adese, fără privire la calitatea pământurilor, care variază din loc în loc, un singur contract, cu o singură taxă, ori-care ar fi întinderea moșiei sau puterea de fertilitate a solului.

* *

Un singur cas va ilustra indelul modului cum se lucrează.

Lucrătorii de la pepenierile: Casimcea, Duingi, județul Tulcea, de la împăduririle proiectate la Caranasuf; cei de la Comarova, Murfatlar, Carakioi și împăduririle respective nu sunt plătiți de vre-o 2 și 3 luni. Suma ce li s'ar datorii ar trece peste 15,000 lei. Mai deună și cei din Comarova unde silvicultorul respectiv, n'a avut bani de la densul să le mai dea cel puțin pentru mâncare, s'au dus în corpore la sub-prefectură și au reclamat suma de 3000 lei ce au de primit.

În săptămâna trecută silvicultorii de la ocolele Casimcea, Șiriu, Ostrov, Mangalia, Cerna-Voda, Edilkioi și Caramurat, au fost toți în Constanța, așteptând pe inspector cu banii, câte-va zile, dar au plecat toți fără nici un rezultat, inspectorul n'a venit.

* *

Semănăturile de pădure și plantațiile făcute ar fi pline de buruieni. Numai lipsește de cât un chibrit, în luna viitoare, când buruienile vor fi uscate, ca să se ducă pomina, după cum s'a dus de pădurea de pe moșia Hăgeni, județul Ialomița, desființată cu îngrijire de teribilul element, până la ultimul arbut, spre a se dice și aci: *silvicultorii n'au noroc!*

INFORMAȚIUNI

Alteța Sa Regală, Principele României, spre constatarea bolii caruia s'a chemat de consiliul de ministri cel mai renumit medic din Berlin, este în afara de orice pericol.

D-l D-r Leyden, medicul din Berlin, care a fost chemat și de Cartea Imperială a Rusiei, spre căutarea repozitului țar, a confirmat în totul diagnosticul medicilor români, d-nii Doctorii Buciliu, Cantacuzino și Cremitz, urmând tratamentul boalei astfel după cum l'au urmat până aci medicii români, ceea ce e o mare satisfacție pentru corpul medical român și pentru M. S. Regele, care a avut încredere într'ansul și în fine o mare onoare pentru țara întreagă.

Din Constanța, membrii corpului didactic al școlilor primare, Principele Ferdinand, Prințesa Maria, Principele Carol și Prințesa Elisabeta, au trimis M. S. următoarea telegramă:

„Institutorii școlilor primare de băieți și fete Constanța, alături mișcați de vestea îmbucurătoare a saltării A. S. R. Principei Ferdinand, depun cu respect la picioarele tronului sentimentele lor de devotament și iubit, rugând cerul să ocrotească Scumpa noastră Dinastie, de care e strâns legat viitorul Patriei“.

La care s'a primit din partea A. S. R. Prințesa Maria următorul răspuns:

„Participarea țarei întregi în zilele de cumpănită îngrijire m'a susținut. Viu mișcată, vă rog să primiți și să transmiteți d-lor institutori și elevilor școlilor sincerile mele mulțumiri.“

MARIA.

Putem afirma cu siguranță că d-l Koiciu se îmbie cu dragostea și propunerile de împăcaciune pe lângă cei mai declarați dușmani ai sei, dintre acei pe care el îi cunoaște că pot influența ceva asupra orașenilor. Pe când o pantahuză la București? și cam ce scop ar putea urmări de astă dată?

* *

Pe de altă parte într'o conversațiune cu cei doi trei intimi ai sei, venind vorba despre darea în judecată s'ar fi exprimat: *fie-care să răspundă de faptele sale!* D-tale domnule Koiciu, îți convine, ca avocat să faci asemenea exclamație; dar cum rămâne cu cei pe cari l'ai înglobat în afaceri verzoase, fără să știe ce fac, căci nu știu o vorbă românească, nici să scrie nici să citească?

Veți fi *lay* și în asemenea cestiuni, după cum te-ai lăsat a fi în afacerile de onoare cu Giovide și alții? Mărturisim că nu ne-am fi așteptat până la atât.

În București a apărut un jurnal nou zilnic, *Drapelul*, sub direcțiunea unui comitet sprijinit de vre-o 30 domni Deputați și Senatori, cari constituiesc grupul d-lui P. S. Aurelian, fost președinte al consiliului de Miniștri trecut.

Ploile dese și torențiale ce numai în cetează în tot sud-estul Europei au făcut stricăciuni mari în Ungaria, Banat, Transilvania, Serbia, Bulgaria Rusia de Sud și în țara noastră unde numai drumurilor de fer au cauzat până acum o pagubă de peste 30 milioane lei.

Inundațiile au făcut stricăciuni foarte mari tuturor recoltelor, stricăciuni evaluate la mai multe milioane, de care sunt pline toate jurnalele din București și Monitorul Oficial. Calătorii de ieri de la București ne spun că totă recolta pâinelor albe dintre București și Fetești, în urma ploiei din acea zi sau făcut una cu pământul.

În Dobrogea s'a făcut destule pagube dar jumătatea recoltei rezista încă, terenul fiind accidentat și nisipos, ceea ce face târia paiului.

În toată țara se face rugăciuni pentru încetarea ploilor.

De pe câmpul de rebel nimica nouă, de cât ce se urmează tratările de pace. Ziarele străine vorbesc de retrocesiunea unei părți a Tesaliei către Turci și anume valea Tempei, cu orașul Tarnavos, fapt la care Grecii s'ar opune dacă ar găsi aliați în sprijinul susținerii lor, ceea ce e cam greu de prevădut, în urma atator eșecuri la care a fost espusa diplomația Europeană.

Am mai scris și altă-dată, vom repeta cererea noastră, rugând pe d-l Ministrul al Justiției, să dea tribunalul de Constanța sub jurisdicțiunea Curții de Apel din București, ne mai fiind nici un rezon ca acest județ să atârne de Galați, cu care comunicația este așa de anevoioasă. Vom reveni.

După cât suntem informați, moralitatea publică ar suferi grave atingeri la periferia orașului, pe malurile mării și în plantațiile dinprejur. Atragem atențiunea celor în drept asupra celor ce putem enuncia ca poliția să și facă

datoria, iar părinții să exerciteze o mai mare supraveghere asupra băeților deveniți în vârsta critică a ademenirilor de către vagabonșii ce abundă prin oraș.

Din inițiativa lui Ion Panait și altor locuitori constituiți în comitet s'au început facerea unei Biserici în cătunul Kiorcesmea, pendinte de comuna Tașpunar, plasa Medjedia. În ziua de 25 curent au și arvonit meșteri dându-le un acout de 1000 lei.

Asemenea în cătuna Saragea din aceeași comună se face o Biserică din nouă. Comitetul este compus din Stoica Coadă, Stanciu Radu, Preotul Al. Rădulescu și alți trei fruntași al căror nume ne scapă din memorie.

Tot ce ar fi de dorit în asemenea lucrări ar fi ca oamenii stăpânirii să nu se amestece de loc. Dăcem aceasta în principiu, fără nici o alusiune; căci de câte ori au intervenit, nici o dată lucrurile nu s'au putut isprăvi.

Ne permitem a atrage atențiunea d-lor diriginți respectivi și a d-lui prefect, asupra notarilor de la comunele Cuzgun și Calfa, cari ne inapoează sistematic toate jurnalele adresate locuitorilor din cătunele așelor sate, cu nota că *adresanții refuză primirea*, ceea ce nu poate fi; unii din ei și anume d-nii Ion Banciu și Dimitrie Florescu, declarând formal administratorului jurnalului că nu știu nimica de aceste refuzuri, de mai multe ori repetate. Vom denunța în viitor pe toți cei ce ne face asemenea nedreptate.

Din trecutul Dobrogei

Conferință ținută la Congresul didactic din Constanța 1897.

(URMARE)

Ei bine, când toate acestea se știu de Dobrogeni, când toate acestea le cunoaștem și noi foarte bine, ce trebuie să credem despre acei cari ați, sub dominațiunea românească, doresc pe Turci, se înțelege, cu administrația lor, cu justiția lor și cu bașbuzucii lor etc.

D-lor, astă dorință are un înțeles și se poate lesne explica. Nu e administrația, nu e justiția, nu sunt persecuțiunile de cari se plâng Dobrogenii.

În complexul neamurilor ce locuiesc în Dobrogea se găsesc unii cari în adevăr doresc pe Turci și cu drept cuvânt. Veniți neștiind nici ei de unde,

fară patrie, căluseră ca și locustele pe aceste locuri. Turcia e poate singura țară unde acest soi de oameni mai pot face avert prin mișeli, intrigi, corupțiuni și jefuind prin uzură pe locuitori. Ei au sperat că și sub noii stăpânitori vor putea continua vechile deprinderi, dar era de înbogățire a acestor pribegi s'a dat fără speranță de întoarcere.

Acei cari au rămas vîl cum își consumă avutul și țipă că sub Români e mai rău ca sub Turci! Alții însă mai prevădetorii au luat drumul spre țara orbilor, așa numesc ei țara Turcească.

Dar justiția cum se împărțea de acei în mâna cărora era lăsată cumpana dreptății?

Mai întâi să vedem care erau instanțele judecătorești:

De obicei locuitorii numeau prima instanță „La Cadiu” după persoana „cadiu” care judeca.

Asemenea judecătorii se găseau la reședința fie-cărei căimăcanii și una în Tulcea, în total șapte.

Cadiul, era plătit după importanța localității de la 6.200-12.000 lei turcești, adică 1.200-2400 fr. anual.

A doua instanță era „Medjilisi de Sangeac” — Tribunal — în capitala Sangeacului al cărui president era plătit cu 24.000 lei turcești, adică 4.800 fr. anual.

La această instanță luau parte ca judecători și câți-va consilieri aleși din notabili musulmani și creștini, cărora li se cerea cunoștința legilor otomane.

A treia instanță era „Medjilisi de Vilaet” — Tribunal de Apel — la reședința Vilaetului; la care pe lângă Cadiu sau Muftiu, însărcinat a presida, se aflau și consilieri dintre musulmani și creștini.

Aceste trei instanțe judecau cestiunile civile, corecționale și criminale, atât în privința musulmanilor cât și a creștinilor.

Înpricinații trebuia să și facă apărarea singuri sau să și arate motivele în scris, apărătorii nu se primeau, căci după coran, *acei cari vorbesc mult spun și minciuni*.

Afară de aceste instanțe, mai era o înaltă Curte la Constantinopol, formată de ullmale — preoții cei mai învățați — care servea și ca consiliul religios.

Afacerile comerciale se judecau de un tribunal special numit *Tidjaret*, condus de un președinte, numit *Tidjaret-reise*, plătit cu 30.000 lei turcești, adică 6.000 fr. anual, având ca consilieri comercianți musulmani și creștini.

Adunarea Deputaților

Sesiunea ordinară 1896—1897.

Sedința de la 10 Februarie 1897

(URMARE)

Prin urmare, ceea ce ar fi de dorit este, nu să tindem imediat să îmbunătățim soarta Dobrogei, punând-o pe aceeași linie cu cea-laltă parte a țării; căci cum am șis, un om, animat de ideile cele mai sănătoase și oneste, poate să facă bine chiar dacă legea ar fi defectuoasă.

De aceea sunt de idee că d. Ministru de Interne, trebuie să pună o mână de fier și să întrebunțeze mai multă energie pentru trimiterea în Dobrogea a unui om care să ridice prestigiul administrației în această parte a țării Românești, de al cărei viitor ne am interesat în tot dauna, și pentru prosperarea ei am făcut atâtea sacrificii.

D. Take Ionescu: D-lor deputați, nu ași fi luat cuvântul, dacă d. Ministru de Interne nu făcea o eroare, pentru că practic vorbind, totă lumea a fost de acord. Mi se pare că interesul practic al interpelării era o schimbare în personalul administrativ din Constanța și dacă am înțeles răspunsul d-lui Ministru de Interne, cred că iucrul acesta este căpătat. (Intreruperti).

De gēba mē intrerupeți. Eū așa am înțeles, și pe câtă vreme nu mē intrerupe după acea bancă, între-șperile d-vōstre n'au rosc.

A mai fost ceva obținut în această discuțiune: declarațiunile unanime că înțelegem importanța Dobrogei și că toți simțim că nu este exact că Dobrogea ar fi o parte a României mai puțin lipită de trupul țerei de cât restul. Și încă o constatare: nu este exact că în Dobrogea locuitorii de altă origină etnică, ar fi mai rău tratați de cât locuitorii de origine noastră.

Când aceste lucruri se constată de Parlament, este bine, și când ele se constată fără nici o protestare și *la timp* este și mai bine.

Dar mai este ceva și de aceea am luat cuvântul. D. Ministru de Interne, în cuvântarea sa, a făcut o afirmare care este o erōre, involuntară de sigur, dar pe care sunt dator să o restabilesc.

D-sa căutând circumstanțe atenuante pentru faptele prefectului din Constanța pe care îl cunosc de nouē ani, și de aceea nu vrol să'l apreciez, și anume

ștergerea românilor transilvăneni din listele electorale conșuale, șicea că prefectul n'a făcut de cât să execute un ordin dat din timpul nostru.

Să restabilim faptele în adevărul lor. La 1893, prefectul nostru de atunci, un general, simțind se vede aceeași greutate administrativă pe care a simțit-o d. prefect actual și interpretând strict legea, a șters din listele electorale pe românii transilvăneni din județul Constanța, căci cestiunea nu se presintă atât în Tulcea, în Constanța sunt coloniile de români din Transilvania, Banat, etc. Românii au protestat, și ve rog să ve amintiți că până atunci cestiunea nu fusese rezolvată judecătorește.

Atunci d. Catargi, care avea obiceiul ca toate cestiunile cele mai importante și pe cari un partid politic trebuie să le cunoscă, să le aducă la consiliul de miniștri, a adus și cestiunea această în consiliul de miniștri. De la consiliul de miniștri a eșit ceea ce trebuia să iasă.

A eșit desaprobarea prefectului și ordinul de a se înscrie Românii în listele electorale.... (Intreruperti). Schimbarea 'i-a venit ca compliment.

Dar ni s'a făcut obiecțiunea: ce se face cu serviciu militar? Iată o serie de cetățeni cari exercită drepturi ca și cetățenii români și nu servesc în armată. Și atunci li s'a cerut să se lase de supunerea străină și li s'a dat un termen să ceară naturalizarea, termenul de un an.

Era din parte-ne lucru firesc și drept să le cerem să se lase de supunerea străină, și să 'i obligăm să cēră recunoașterea. Totuși nu era în gândul nimēnui să se ia prea sever cestia termenului.

Voiți dovadă? Ei bine, acest termen a trecut și nici noi în 1894 și 1895, și nici d-vōstră în 1896 și nici un prefect nu a creșut că trebuie să pricepă ordinul relativ la românii din Dobrogea în sensul cum îl pricepe prefectul de aș; cu atât mai mult că aș a sosit ceea ce noi nu aveam, o hotărare a Curței de casație, care recunoște că românii transilvăneni din Dobrogea au dreptul să fie alegători în comune.

Aceasta a fost soluția noastră. Prefectul actual nu se poate agăța de ordinele noastre.

(Monitorul Oficial)

(Va urma)

Supușii străini se judecau de consuli respectivi, atât în ceea ce privea cestiunile civile și corecționale cât și cele comerciale.

Hotărârile consulilor se executau de autoritățile turcești.

Că administrația lăsa mult de dorit, se putea admite scuza că funcționarii se recrutară nu numai dintre persoane, cari n'aveau pregătire specială, nief instrucțiunea elementară, căci, dacă trebuie să credem pe Bianconi, care în descrierea făcută în opul său „La Question d'orient devollée, ou la vérité sur la Turquie” spune că a scri și citi erau cunoștințe pe care nu le posedau mulți dintre credincioșii lui Mahomed.

Justiția se conducea de persoane pregătite în acest scop. Studenții teologi — Sofalele — după ce termină cursurile scoalei din Constantinopol, pot deveni Cadis, Muftis, Ulemale, până și Șeic-ul-islam, adică cap al bisericii Islamite, și Ministru al Justiției.

Cu un ast-fel de personal, nu mai rămâne indoială, justiția era incredințată celor capabili, de ce dar cumpăna dreptății în mâna judecătorilor Turci nu avea pozițiunea orizontală?

De si origina legiurilor otomane este isvorată din Coran, care este socotit cuvântul lui D-zeu; Sunah, cuvântul profetului; Jolim-Summelda, hotărârile celor patru mari Imami sau părinți ai bisericii Islamite, încă cu vre-o 30 ani înainte de 1877 s'a decretat *Tanzimatul*, noua lege, în care se prevedea ca și creștinii să fie primiți ca martori în justiție, ceia ce după legile vechi era oprit.

Ei bine, judecătorii Turci, nu aplicau *Tanzimatul*. De alt-fel poate că aveau dreptate, căci după prescrierile Coranului, popoarele cucerite nu pot avea drepturi egale cu cuceritorul. În cazul cel mai favorabil, adică dacă popoarele cucerite nu sunt dintre acelea care trebuie nimicite, Coranul obligă a li se impune *haraciul* — tributul pe pământ — și *bedelul*, adică contribuțiunea militară, căci raiielele nu se pot bucura de onoarea de a fi militari, deci o condițiune egală între turci și creștinii din imperiul semi-lunei nu poate fi, iată dar pentru ce judecătorii turci înălăturau *Tanzimatul* și procedau ca și în trecut.

În fanatismul lor credeau că primind ca martori și pe creștinii, atunci care ar mai fi deosebirea dintre raia și cuceritor, și ast-fel rezonând calcau *Tanzimatul* și primeau numai martori turci.

(Va urma)